

פרויקט יישומי תשפ"ב:

אוניברסיטת תל אביב : תכנון עם קהילות – עבר/הווה/עתיד

פרופ' טובי פנסטר

נוי טלר

הפרויקט היישומי בשנה"ל תשפ"ב יתמקד בעבר /הווה/ והעתיד של אוניברסיטת תל אביב מנקודת מבט של תכנון עם קהילות. מטרת הקורס: לבחון את ההיסטוריה של המקום, את ההתפתחות התכנונית שלו עד כה ואת התפיסה העתידית של תכנון ופיתוח האוניברסיטה.

לצורך כך, הפרויקט יתמקד בשאלות כמו: מיהם השחקנים העיקריים שדחפו לבניית האוניברסיטה? עיריות? אקדמאים? שילוב? כיצד משתלבת היסטוריה של מקום בתכנון עכשווי ועתידי? כיצד משתלבת היסטוריה 'אחרת'? איך מתכננים אוניברסיטאות בעולם המערבי? קשר אוניברסיטה – עיר? במקביל, נתעמק בנושא תכנון עם קהילות – עבר/הווה/עתיד באוניברסיטת תל אביב. נעסוק בנושא זה בשלוש נקודות מבט:

1. עברו של המקום

נתמקד בנושאים הבאים:

- 1.1 היסטוריה של המקום לפני 1948 כשהיה הכפר שיח מואנס כולל איתור וניתוח חומרים וראיונות עם צאצאי הכפר שיח מואנס
- 1.2 היסטוריה המקום לאחר 1948 כשאוכלוסייה יהודית שהועברה למקום וחיה שם עד לפני שנתיים. שלב זה כולל איתור ומפגשים עם תושבים יהודים שגרו במקום ואת תהליכי פינויים.
- 1.3 ניתוח תצ"אות החל מתחילת תקופת המנדט ועד היום כדי לעקוב אחר התפתחות המבנה המרחבי של המקום לפני הקמת האוניברסיטה בשנת 1964.

2. ההיסטוריה של האוניברסיטה מבחינה מרחבית – תכנונית.

במסגרת זו נבדוק:

- 2.1 היסטוריה ההתפתחות המרחבית של האוניברסיטה על פי בניי הפקולטות השונות שהוקמו החל מראשית הקמת האוניברסיטה ועד היום.
- 2.2 איתור תכניות שעל פיהן פותחה האוניברסיטה החל משנות ה-40 ועד היום.
- 2.3 ניתוח שיקולי מיקום האוניברסיטה – מדוע הוקמה כאן? בעיקר על פי פרוטוקולים של העיריה ותכתובת בארכיון האוניברסיטה
- 2.4 תפרוסת מרחבית של הקמפוס - איך הוחלט על מיקום בניי הפקולטות השונות? מי היה מעורב היסטורית בתהליכי תכנון הקמפוס לדורותיו, תהליך גדילה של הקמפוס על פי מיפוי תצ"אות היסטוריות ו - google earth ב-10 השנים האחרונות. בחינת תהליך קבלת החלטות בעירייה ובאוניברסיטה לגבי פיתוח בניי הקמפוס.

3. שיתוף סטודנטים/מרצים/מנהלה בתכנון האוניברסיטה

- 3.1 האם חשבו על התושבים הפלסטינים בכל שלב של תכנון האוניברסיטה? האם היה שיח של הנצחה?
- 3.2 מה היה תהליך השיתוף של מפוני קמפוס אוניברסיטת תל אביב? האם היה בכלל תהליך שיתוף? איך התנהל תהליך הפינוי?
- 3.3 האם התנהל תהליך שיתוף במהלך התפתחות האוניברסיטה ב-50 השנים האחרונות? כן/לא? למה?
- 3.4 עמדות המרצים והסטודנטים לגבי הקמפוס הקיים? כוונת פיתוחו העתידיים

מקורות מידע

1. ארכיון האוניברסיטה (קריאה ביקורתית של אתר הארכיון – מה יש שם? מה אין שם? מבחינת שיח

2. ארכיון עירית תל אביב – יפו (תכניות, פרוטוקולים של ישיבות בנושאים אלו)
3. ראיונות עומק עם:
אדריכלי האוניברסיטה לדורותיהם
מנכ"ל האוניברסיטה
4. ראיונות עומק עם תושבי העבר – הפלסטינים והיהודים שגרו באתר
4. ראיונות אינטרנט - סגל ותלמידי פקולטות – החלטה אלו פקולטה נראיין (מזרח – מערב) גיבוש שאלון והפצתו.

דרך העבודה

הסטודנטים יתחלקו ל- 3 צוותים כאשר כל צוות יערוך מחקר על אחד הנושאים שפורטו לעיל.

דרישות ומרכיבי הציון בקורס

נוכחות חובה והשתתפות פעילה בשיעורים כולל קריאת מאמרים – 15%
הגשת רפרט 15%
עבודת סיכום 70%

תאריך הגשת עבודת סיכום: 18 בספטמבר 2022.

ביבליוגרפיה:

- כהן, א. (2014), אקדמיה בתל אביב : צמיחתה של אוניברסיטה, הוצאת מאגנס, ירושלים
- ברגר, ת. (2005), "מוזאון הארץ, פנטזיה דוקומנטרית", פורסם בקטלוג התערוכה אל המעיין, מוזיאון תל-אביב לאמנות.
- ברגר, ת. (2008), "הגדה הצפונית", בלוק 06, הגדה המזרחית.
- ברגר, ת. (2011), "סוראסקי", אקס ליבריס, ספריות וספרים, קטלוג התערוכה של חנן דה לנגה, מוזיאון תל-אביב לאמנות.
- ברגר, ת. (2012), "ארקדיה אקדמיקה", פורסם בתבנית נוף, הגנים של ליפא יהלום ודן צור, עורכות: נורית ליסובסקי ודיאנה דולב.
- דולב, ב. (2006), מגדל השן בקריית הלאום: התוכנית האדריכלית לקמפוס בגבעת רם, זמנים 96, עמ' 86–93.
- Abu-Lughod, L. (2020), Imagining Palestine's Alter-Natives: Settler Colonialism and Museum Politics, *Critical Inquiry* 47, 1-27.
- Sa'di-Ibraheem, Y. (2021), Indigenous Students' Geographies on The Academic Fortress Campus: Palestinian Students' Spatial Experiences at The Hebrew University of Jerusalem, *Journal of Holy Land and Palestine Studies* 20.2, 123–145.
- Coulson, Roberts and Taylor (2011) *University Planning and Architecture*, pp. 1-37